

Comuna Dioști, după 60 de ani

Trăilă Cernescu

I. Aspecte generale cu privire la satul românesc

Preocuparea pentru mediul fizic în care se desfășoară existența nu este proprie istoriei recente, în acest domeniu existând contribuții foarte vechi.

Dacă de la început omul a utilizat și a modificat universul din jurul său pentru a-și construi un cadru de viață, abia în ultimele decenii - datorită modificărilor factorilor de mediu s-a ajuns la concluzia că reacția între om și mediul său ambiental poate crea probleme.

Coexistența dintre om și spațiul fizic care-l înconjoară, în primul rând locuința și propria gospodărie, are semnificații diferite în timp.

Atașamentul și respectul omului pentru anumite lucruri s-a născut și din raritatea lor. În satul românesc, locuința și totalitatea obiectelor care o echipează constituie în mare măsură expresia specifică a vieții reale a omului. Acest lucru este posibil - în mare parte - și datorită faptului că locuințele rurale românești sunt - de obicei - concepute în raport cu nevoile reale ale familiilor. Este cunoscut faptul că elementele constitutive ale proceselor fundamentale de viață cum ar fi: locuirea, odihna, viața culturală și munca au fost mult mai mult separate în timp și spațiu la oraș decât la sat.

Arhitectura este strâns legată de lumea rurală prin misiunea sa de a apăra dreptul omului la o locuință și de a-i asigura, împreună cu construcțiile gospodărești anexe, un cadru de viață uman.

Așadar arhitectura este implicată în rezolvarea problemelor micro și macrouniversului și cooperează cu celelalte discipline

pentru organizarea spațiului în vatra satului românesc, în proporții diferite, funcție de tradiții, obiceiuri și cultura de locuire a populației.

Există sate în care "investiția în om" a devenit un factor important, fie că este vorba de educația copiilor, modul de viață al persoanelor în vârstă, ori procesele de muncă desfășurate de adulți, în spații special construite (ex. locuințe, dotări social-culturale, cămine pentru bătrâni și copii etc).

Specialiștii în domeniul habitatului sunt preocupați de raportul dintre nevoile familiei și locuință. Prin modul cum este concepută locuința trebuie să se contribuie la constituirea familiei ca instituție, la dezvoltarea intelectuală a membrilor săi, la socializarea și armonizarea relațiilor sociale în cadrul comunităților rurale. În contextul general al schimbărilor din secolul XX, locuitorii satelor trebuie să aibă acces la dotări și servicii specifice după grupele de vârstă și caracteristicile generale ale mediului respectiv. De exemplu pentru copii nu pot lipsi spații legate de: distracții, dezvoltare fizică, anumite tipuri de activități manuale, tehnice și artistice.

Spațiul rural în complexitatea sa ar trebui să permită copiilor din sate să lege relații sociale atât în timpul jocului, precum și în cooperarea cu părinții și alți adulți.

Din cercetări sociologice realizate asupra adolescenților rezultă că există o strânsă corelație între lipsa mijloacelor și echipamentelor care ar permite tinerilor să utilizeze timpul lor de *loisir* și între atitudinile antisociale pe care ei le adoptă.

Dacă colectivitățile rurale românești nu-și propun să creeze condiții prealabile

Centrul de Sociologie Urbană și Regională a reluat cercetările relazate de Școala Sociologică de la București a lui Dimitrie Gusti într-o serie de localități rurale. Comuna Dioști a fost aleasă pentru că în urmă cu 60 de ani, aici a avut loc un incendiu devastator, punându-se problema refacerii localității pe baze științifice. Cercetarea întreprinsă de CURS a fost relizată în perioada 1-10 octombrie 1998 de către: T. Cernescu, V. Ancuța-Romanescu, V. Crețoiu și M. Caproș de la CURS, în colaborare cu cadrele didactice de la școala din Dioști, sub coordonarea prof. Gheorghe Gheorghe.

socializării tinerilor, atunci este greu de presupus că ei vor avea posibilități de adaptare și integrare în viața satelor, ajungând mai devreme sau mai târziu la devianța socială specifică vârstei.

Atâta timp cât activitățile tinerilor rămân limitate la un consum pasiv, fără să aibă în același timp, posibilitatea să câștige experiență personală, ei nu se vor putea integra în mod real mediului social în care trăiesc, ori, este cunoscut faptul că integrarea tinerilor în rural presupune un efort mai mare atât din partea acestora (ex. de adaptabilitate, pregătire și mobilitate profesională, implicare directă în acțiuni sociale specifice satelor, etc.), precum și din perspectiva economică specifică administrației locale.

Satisfacerea nevoilor vieții sociale, asocierea și participarea sătenilor la crearea și gestiunea cadrului lor de viață, oferirea mijloacelor de a se redescoperi în natura și în propriile lor realizări, sunt lucruri care ajută la restrângerea deformării gândirii și a simplificării nevoilor datorate în bună parte programului restrâns de acțiune în cadrul comunității.

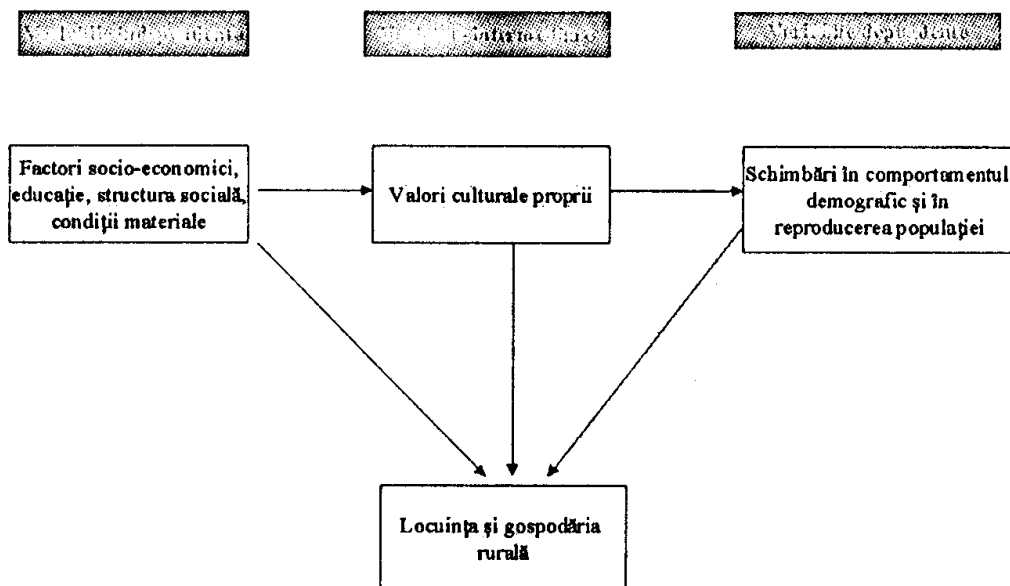
Satisfacerea nevoilor viitoare ale populației rurale nu poate fi realizată fără o

exploatare complexă a resurselor naturale și umane existente în sate.

În prezent suntem în fața a două probleme esențiale: a) în primul rând este vorba de înțelegerea adevăratei semnificații a cadrului de viață, având în vedere stadiul la care s-a ajuns datorită transformării lumii fizice a satului românesc în ultimul secol., b) în al doilea rând vor trebui enunțate perspectivele politicii românești privind cadrul de viață, în contextul schimbărilor intervenite în sfera nevoilor populației rurale.

Aceste probleme vor trebui rezolvate în viitorul apropiat pentru a nu se ajunge la o degradare a spațiului construit și a cadrului de viață socială a populației. Cu cât societatea va conștientiza mai mult acest fapt extrem de important, cu atât va putea să-și îndrepte mai mult eforturile spre ameliorarea comunităților rurale, existând posibilitatea evitării unor disfuncții și angajarea unor eforturi uriașe de natură socială și economică.

Considerăm că în studiul modului de locuire rurală, este de mare importanță prezentarea relației între factorii socio-economici, valorile culturale și comportamentul familial al populației, relație care are următoarea configurație:

Conștientizarea temeinică din partea indivizilor a raportului dintre preocupările și aspirațiile lor pe de o parte și cadrul fizic în general, și locativ în special, ce se construiește pentru ei, presupune o contribuție importantă a administrațiilor publice locale, printr-o dublă implicare (ex.: pe de o parte a adminis-

trațiilor, iar pe de alta a populației).

Studiul construcțiilor existente la un moment dat într-o localitate, necesită referirea la caracteristicile care au legătură cu acestea, la elementele cărora oamenii le acordă importanță și valoare în viață, cuprinzând deopotrivă resursele materiale, scopurile, concepțiile, idealurile și credințele

lor.

Cadrul construit din mediul rural se impune a fi studiat - cel puțin din două perspective: a) perspectiva cunoașterii calității spațiale a cadrului construit și b) interdependența dintre factorul socio-cultural și spațiul construit.

În materialul de față sunt prezentate cu precădere probleme sociale ale populației din Dioști și aspecte referitoare la arhitectura rurală.

Studiile arhitecturale de teren - realizate până în prezent - au meritul de a fi scos în evidență valorile locale ale construcțiilor realizate în spațiul rural românesc și de a arată valoarea lor incontestabilă în spațiul european. În acest sens este relevantă opinia lui Corbusier referitoare la casa rurală românească: "Corbusier a trasat înaintea primului război mondial, într-un caiet de schițe volumele unor case țărănești de lemn, din Oltenia și Muntenia, considerându-le alături de structurile de lemn tradiționale japoneze, ca fiind cele mai potrivite pentru o relansare eminentamente modernă a ideii de a construi, transpunând elementele și modulii de lemn în unele de beton armat"¹

În clasificarea locuințelor rurale românești în timp și spațiu prezintă interes utilizarea a trei criterii: a) criteriul funcțional, b) criteriul semiotic și c) criteriul sociologic. Din perspectivă sociologică se impune a fi studiată dezvoltarea arhitecturii rurale în relație directă cu societatea românească, ale cărei valori le promovează de sute de ani, în ciuda durabilității relativ scăzute a locuințelor rurale din secolul trecut și începutul secolului XX.

Poate fi realizată o clasificare a locuințelor din perspectiva semiotică, bazată pe obiceiurile și cultura de locuire a populației din spațiul rural românesc. O asemenea clasificare poate fi importantă întrucât evidențiază diverse căi prin care construcțiile capătă calitatea de semn sau de simbol în gândirea populației rurale. Cunoașterea implicațiilor posibile ale locuințelor asupra oamenilor este cu atât mai necesară, cu cât mai multe elemente ale locuințelor pot să influențeze nu numai modul de gândire, ci și tipurile de activități rurale. O altă perspectivă în evaluarea locuințelor vizează descrierea lor după înfățișare, altfel spus, după aspectul estetic. Există și un al treilea punct de vedere foarte important în evaluarea locuințelor rurale, și

anume acela al analizării lor după criteriul funcțiilor pe care le îndeplinesc.

Aceste trei perspective la care se apelează cel mai frecvent în studierea locuințelor rurale din România, sub diverse forme, în epoci diferite de către specialiști din diverse domenii - de la tehnicieni la umaniști au menirea de a evidenția experiența științifică valoroasă și permanentă pentru : a) structură și mărime, b) configurație, c) funcționalitate, d) relația dintre locuință și construcțiile gospodărești, e) estetica locuinței.

Se impune a fi subliniată precizarea arhitecților care s-au ocupat de mediul rural românesc, conform căreia "arhitectura populară constituie una din formele cele mai complexe de manifestare a culturii poporului nostru"

Arhitectura populară exprimă concepția despre viață a românilor, fiind relevant faptul că prin ceea ce au construit oamenii de la sate, s-a materializat un important simț al proporțiilor, "atât în dezvoltarea și îmbinarea volumelor, cât și în distribuirea și accentuarea detaliilor".

Mulți arhitecți și specialiști din alte domenii care au studiat satul românesc apreciază că "arhitectura populară, crescută încet de-a lungul vremurilor și îmbogățită prin experiența șirului necurmat al generațiilor, este creația colectivă a unui grup social. Ca și celelalte creații ale poporului nostru... arhitectura populară poate să difere de la regiune la regiune, de la vale la vale, și, uneori, de la sat la sat, prezentând aspecte corespunzătoare stării economice și sociale, precum și originii populației."

În general, materialul grafic, care înfățișează peisajele de ansamblu până la detaliile de arhitectură, pentru planurile de sate, de gospodării, de case și acareturi, încearcă să prezinte diversitatea aspectelor sub care s-a dezvoltat arhitectura populară.

Considerăm că numai printr-o prezentare după criterii științifice a realizărilor la care s-a ajuns în arhitectura populară din România, se poate continua demersul constructiv benefic pentru populația satelor, iar pe de altă parte în acest mod pot fi înlăturate și oprite pomirile spre modele de case nespecifice mediului nostru cultural din sate.

Trecând de la analiza locuințelor țărănești, din perspectiva interiorului lor, la studiul formelor exterioare, constatăm că aceasta a stat în trecut - în principal - în atenția

unor călători străini care au apreciat-o mai mult sub aspectul exoticii sau a curiozității, decât a utilului și funcționalului. Mai târziu, către sfârșitul secolului al XIX-lea au apărut puncte de vedere ale unor medici care s-au aplecat în general asupra problemelor exclusiv sanitare, precum și de organizare a gospodăriei - în ansamblul său - care au fost și sunt încă de mare utilitate din punct de vedere estetic, igienic, volumetric, arhitectural pentru studiul vieții sociale rurale.²⁾

2. Caracteristici fizice și sociale ale satului Dioști

Despre satul Dioști s-au scris multe lucrări (unele tipărite altele încă nu), dintre care cea mai reprezentativă considerăm că este cea realizată în 1998 de Mihai Bălăianu.³⁾ Autorul a publicat peste 400 de pagini dispunând de material pentru încă 15 volume.

Informațiile în legătură cu dotarea istorică a localității sunt diferite în timp. Astfel, dacă în Monografia județului Romanați⁴⁾ se spune că Dioști "este una dintre cele mai vechi comune ale județului și nu i se știe precis data înființării", în lucrarea "Dioștii, pagini de istorie", N. Bălăianu arată că "prima atestare documentară este de 12 septembrie 1570. Din 1570 până la începutul secolului al XIX-lea sunt puține documente scrise".⁵⁾

Comuna Dioști se află la 14 km vest de Caracal și 42 km de Craiova, pe șoseaua națională DN6, la 24°12' longitudine estică și 44°06' latitudine nordică., Comuna Dioști este alcătuită din trei sate: Dioști, Radomir și Ciocănești. Din 1967 face parte din județul Dolj, situându-se la extremitatea estică a acestui județ. Înainte făcea parte din județul Romanați.

Comuna Dioști, propriu-zisă, se învecinează la est cu satul Grozăvești, la nord cu Bondrea și Ciocănești, la vest cu Radomirul și la sud, cu Ghizdăveștiul.

Teritoriul comunei Dioști este sub forma unei câmpii întinse făcând parte din Câmpia Romanațiului. Altitudinea față de nivelul mării este de circa 138 metri.

Clima are un caracter continental de tranziție și este corespunzătoare zonei de influență a vânturilor vestice cu cele estice. Este caracteristică câmpiei dintre Jiu și Dâmbovița, făcând parte din subtipul climatului de câmpie muntean.

Maxima absolută înregistrată a fost de

38° față de 44,5°, maxima absolută înregistrată la 10 august 1951 la stația Ion Sion din Bărăgan.

Datele existente consemnează o cantitate medie anuală a precipitațiilor pe teritoriul României de 637 mm, iar la Dioști cantitatea medie anuală este de 550-600 mm.

La Dioști, vântul caracteristic este cel de nord-est, cunoscut mai ales iarna sub numele de crivăț, când aduce precipitații sub formă de ninsoare, însoțite de viscol. Vara aduce mase de aer uscat și cald, producând secetă.

Datorită fertilității solului, terenurile sunt ocupate numai de agricultură, iar vegetația naturală nu se mai conservă decât fragmentar și pe suprafețe reduse.

Dintre pomii fructiferi predomină nucul și prunul. Se mai pun cireși, vișini, caiși, piersici, meri, peri etc.

În jurul gospodăriilor se cultivă: cartoful, varza, sfecla, fasolea, mărarul, pătrunjelul, leușteanul, morcovul, roșiile, dovlecii albi.

În câmp se cultivă intens grâul, porumbul, floarea soarelui, sfecla de zahăr, fasolea, dovleacul, orzul, ovăzul, lucerna și plantele medicinale.⁶⁾

Cu privire la viața socială din Dioști sunt relevante constatările prezentate de M. Bălăianu: "Idealul tatălui și al mamei din Dioști era să trăiască să vadă copiii la "casele lor", căsătoriți și să aibă casa lor, adică "rostul lor". De aceea trebuiau să se facă atâtea case câți băieți erau, mai puțin una, deoarece pe cel mic îl opreau cu ei în casă, să aibă grijă de bătrânețele lor.

Cei ce nu aveau copii, adică erau "sterpi", se simțeau nenorociți și adoptau de obicei un nepot de la un frate sau soră, căruia îi lăsau toată averea "ca să nu rămână casa pustie".

"Faptul că mulți tineri au plecat la oraș a făcut ca sătenii să vină în contact mai de aproape cu orașul. Mergeau mai mult la Caracal (14 km) sau Craiova (40 km), la târguri, judecăți, armată și cumpărau diverse produse de băcănie, îmbrăcăminte, unelte, mobilă, pe care înainte le făceau în casă. Portul s-a schimbat mult, mai ales la femei. La fel, locuitorii au schimbat o parte din obiceiuri. S-a schimbat și felul de pregătire a mâncărurilor. În această perioadă urmează școala primară aproape toți copiii din sat, iar după primul război mondial urmau toți școala

primară.

Dioșteanului îi place să bea, dar fără să se îmbete, deoarece agricultura este greu de făcut, dar majoritatea având vin și țuică acasă nu doreau prea mult băutura de la cârciumă.

De regulă - oamenii din Dioști - nu se amestecau în politică, dar îi interesau alegerea consiliului local.

Unii erau abonați la ziare și reviste, iar alții luau ziare când mergeau la oraș și le citeau pentru a ști "ce mai e cu politica". Serbări și baluri se dădeau regulat în vacanțele de iarnă, primăvară și în vacanța mare de tinerii care erau la învățătură. Se dădeau piese de teatru, recitări, muzică și dansuri. După serbare începea balul. Urmare a introducerii civilizației a fost și înlocuirea bordeielor cu case. Igiena a pătruns greu și tot greu a pătruns și cultura pentru agricultură avansată".

O scurtă descriere a satului Dioști este necesară pentru plasarea sa în spațiul fizic. Pentru o redare cât mai fidelă a realității am reluat câteva informații din cartea lui M. Bălăianu. "Lungimea satului este de circa 3 km pe direcția est-vest, iar lățimea este de circa 2 km pe direcția nord-sud. Până la 1938, lățimea era de 1 km, dar s-a mai întins 1 km spre nord, făcând legătura între satul vechi și șoseaua națională asfaltată DN6. Aici s-au construit case, pentru familiile cărora le arsese în distrugătorul foc de la 1 aprilie 1938.⁷ Acest foc a ars 28 de gospodării întregi și 115 parțial. Focul a afectat un sfert din comună, producând pagube de circa 12 milioane lei. Focul a ars tot ce a găsit în calea lui.

"S-a aruncat pe foc tot oțetul și vinul pe care-l aveau oamenii. Terminându-se și acesta, se luptau cu pământ săpat cu cazmale și aruncat cu lopeți. Salcâmi verzi în picioare deveniseră niște cioturi. Au ars case, șire de paie și fân, hambare, cotețe și multe animale și păsări au ars de vii. Oameni nu au murit, dar mulți aveau arsuri grave."

Datorită influenței pe care o aveau dioștenii, prin avocatul Constantin Ionașcu, au determinat conducerea statului să patroneze reconstrucția așezării. După incendiu s-a hotărât reconstrucția și sistematizarea satului în cadrul Fundației Regale "Principele Carol".

S-au alocat fonduri de stat, s-au adus materiale și mână de lucru. Pe șantier erau aduși premilitari, studenți, săteni și elevi cu învățătorii lor.

La doi ani după foc, în 1940, s-au con-

struit 25 case noi, de trei tipuri ca mărime, având toate clădirile necesare unei gospodării (pătul, cămară, magazie, cotețe, grajduri etc.).

Casele sunt amplasate pe o șosea străjuită cu tei, care face legătura între vechiul sat și șoseaua Caracal-Craiova. S-au mai clădit: primăria, jandarmeria, o școală cu etaj, căminul cultural cu două etaje, dispensarul veterinar, o poștă, dispensarul uman, cooperativa, o uzină electrică cu rețea electrică în toată comuna (s-a introdus lumină aproape în toate casele comunei), castelul de apă, rețeaua de canalizare, o clădire pentru punctul agricol și o biserică. Materialul grafic și fotografiile de la sfârșitul articolului ilustrează construcții reprezentative, case vechi și noi, precum și două planuri de case (una mai veche și una din timpul reconstrucției din 1938).

3. Rolul Fundației Culturale în reconstrucția satului Dioști

Gh.Focșa arată că "... programul de lucru de la Dioști a urmărit realizarea concretă a unei concepții: întregirea vieții satului pentru a-l introduce, mai înțîiu, într-un cadru fizic și arhitectonic superior"⁹

Se impune a fi evidențiat faptul că pentru construirea satului model, în urma dezastrului care a avut loc, prof. Dimitrie Gusti s-a deplasat la Dioști, prezentând împreună cu echipa multidisciplinară - care l-a însoțit - o evaluare a necesarului de materiale, oameni, bani și timp, pentru reconstrucție.

În scopul realizării proiectului valoros - nu numai pentru acea vreme, dar și în perspectiva vremurilor de astăzi - a fost pozitivă poziția oamenilor din sat pentru care - în general - au preț deosebit "numai lucrările executate cu sudoarea frunții lor". Expresivă și pilduitoare pentru modul în care sătenii s-au raportat la proiectul de modernizare a satului lor este poziția țăranilor: "Ei, dacă vreți să faceți ceva sa rămâie de folos, stăm cu toții alături, cu ajutoare și muncă".

Pe baza idealului preconizat, satul model și-a propus legături temeinice cu ceea ce era în trecut, încercând să folosească și să dezvolte sistematic elementele valoroase din civilizația tradițională proprie.

Deși economia rurală este organic legată de viața naturii, totuși, nici economicul și nici biologicul nu comandă cu exclusivitate în viața oamenilor.

Ceea ce este valabil și în prezent ține

de faptul că "satul model caută să fie în același timp și un exemplu concret de îndrumare și înfăptuire pentru acțiunea culturală în genere."

Programul de lucru de la Dioști a urmărit realizarea concretă a unei concepții referitoare la "întregirea vieții satului" pentru a-i introduce pe localnici, mai întâiu, într-un cadru fizic și arhitectonic superior".

Prin serviciile de specialitate (de exemplu Serviciul Aerofotogrametric din Ministerul Aerului și Marinei) s-a întocmit planul fotografic al satului prin fotografii din avion.

Apoi, prin aportul echipelor Direcției Drumurilor din Ministerul Lucrărilor Publice s-a ridicat întregul plan de situație a satului cu proprietăți, drumuri, clădiri etc.

În continuare Serviciul Tehnic Județean a întocmit planul de sistematizare a drumurilor vechi și trasarea celor noi. Întrucât apa din fântânile satului Dioști nu era potabilă, au fost construite 14 fântâni la 18-25 m adâncime. În cele două sate: Dioști și Radomir, localnicii au contribuit efectiv la executarea lucrărilor de electrificare la casele particulare.

Satele Dioști și Radomir au fost complet electrificate pentru iluminatul public și particular.

Pentru realizarea lucrărilor de arhitectură țărănească au fost urmărite elementele specifice ale civilizației locale și regionale.

În vederea realizării programului propus au fost făcute schițe și fotografii de către biroul de arhitectură. Pornind de la aceste elemente a fost alcătuit planul edificiilor publice și gospodăriilor din sat.

Ideea lansată de arhitecți pentru a îndruma construcțiile rurale către un stil arhitectonic național a fost utilizată și a avut rezultate pozitive la Dioști.

Cu ajutorul și prin intermediul Serviciului de Arhitectură al Ministerului de Agricultură și al Domeniilor au fost stabilite și întocmite proiectele pentru acareturile gospodăriilor: grajduri, pătule, magazii etc.

Pentru întreaga serie a edificiilor publice: căminul cultural cu toate secțiunile pentru viața spirituală, sanitară, economică, biserica, edificiile publice administrative, grupul școlar, înzestrate cu tot ce trebuie pentru o perfectă funcționare; fie că era vorba de seria lucrărilor tehnice de utilitate publică: electrificare, apă potabilă, lucrări inginerești

etc., sau de seria gospodăriilor țărănești de diferite tipuri care ilustrau modul cum trebuie alcătuite și construite asemenea gospodării, s-a încercat redarea înfățișării arhitectonice într-un stil potrivit mediului rural din zonă (conform fotografiilor prezentate la sfârșitul articolului).

Stilul arhitectonic din satul Dioști are o linie clară și o înfățișare reprezentativă care se observă foarte bine în prezent.

Ideea arhitecților care au participat la realizarea proiectului pentru satul Dioști a fost aceea de a oferi în același timp un ideal și un îndreptar pentru proiectanții, constructorii și pentru populația locală"

Prin cele trei tipuri de case care au fost realizate, satul Dioști a oferit posibilitatea generalizării satului model. Astăzi este relevant de semnalat faptul că lucrările de la Dioști au dat naștere la aprecieri elogioase cu privire la concepția și execuția lor, precum și la obiecții severe. Imediat după terminarea lucrărilor se reproșa faptul că proporțiile construcțiilor realizate erau prea mari. S-a vorbit și despre frumusețea cadrului construit, fapt prin care, pe de o parte, se pune sub semnul întrebării capacitatea de adaptare a populației locale la noile condiții de locuire, iar, pe de altă parte, se respingea însăși ideea realizării unui spațiu construit după principiile arhitecturii moderne românești.

Critica din acea vreme era îndreptată atât împotriva edificiilor publice, cât și împotriva gospodăriilor țărănești. Fundația culturală a fost criticată susținându-se că au fost depășite "cu cel puțin o sută de ani puțințele actuale ale vieții sociale sătești".

Cu toate criticile aduse satului model Dioști, se poate spune că constituia la sfârșitul secolului XX un element didactic care prezintă și oferă astăzi: "măsuri practice pentru sănătate, munca agricolă și industrială, pentru stimularea energiilor creatoare, îmbogățirea culturală a oamenilor, solidaritatea lor".

Programul complex al construcțiilor (ex. locuințe, dotări sociale și culturale, alimentarea cu apă, alinierea mai depărtată a caselor de artera de circulație, aspectul lășimii drumurilor și mai puțin al calității lor), realizate în satul Dioști în urmă cu aproximativ 60 de ani a rămas și la sfârșitul secolului XX, un deziderat de mare actualitate pentru majoritatea satelor românești din toate zonele României.

Ceea ce a fost realizat la Dioști în

pravința construcției de locuințe și anexe gospodărești constituie un model care ar trebui urmat atât din perspectiva teoriei conceperii satelor, cât și din punctul de vedere al atragerii populației rurale în calitate de partener important în demersul schimbării și îmbunătățirii situației din satele românești.

Fără implicarea și contribuția specialiștilor în domeniul infrastructurii și structurii generale a satelor, precum și fără aportul populației rurale, este greu de presupus că se va realiza o schimbare și o îmbunătățire a vieții din mediul rural românesc.

4. Modernizarea satului Dioști prin intermediul Fundației Culturale

După o succintă prezentare a problemelor referitoare la geografia, agricultura, istoria socială, vatra și moșia satului, întreprindem o caracterizare generală a locuințelor din Dioști.

C. Pătru⁸ face o succintă prezentare a locuințelor din satul Dioști la nivelul anului 1938.

C. Pătru arată că "trei sunt tipurile de locuință în mai sus-numita comună. Dar dintre toate aceste trei tipuri au fost o mulțime de forme în evoluția satului, forma locuinței depinzând în bună parte de starea materială a sateanului și adesea și de gustul lui.

La început, satul era făcut numai din bordeie săpate în pământ - așezate pe două linii (străzi) scurte. Fiecare bordeiu era așezat cu tinda înspre miazăzi.

..... în 1860 în comuna Dioști nu existau decât numai trei case, făcute din cărămidă - pe care le aveau cei mai bogați oameni din comună - și care, nu erau prea mari[...]

Până mai înainte de focul care a părjolit Dioștiul (în 1938), mai erau în comună numai cincisprezece bordeie, azi, după incendiu, mai sunt numai vreo opt. (vezi la sfârșitul articolului o reproducere după M.Bălăianu a unui bordei din Dioști).

Munca depusă de Gh.Focșa cu echipele de colaboratori ai săi pentru a transforma în sat model Dioștiul, a fost enormă:

1. s-a întocmit planul de situație și sistematizare a satului Dioști, dimensiunile hărții de 3,5 m pe 1,25 m;

2. s-au făcut fotografiile din avion ale satului;

3. s-a stabilit ca reconstrucția caselor arse să nu se facă pe vechile amplasamente, ci să

se facă pe o nouă șosea de 800 m lungime care să lege satul vechi de șoseaua Caracal - Craiova, pe 40 pogoane donate de dioșteni;

4. s-au întocmit desenele de construcții a trei tipuri de locuințe în stil românesc, cu cerdac cu stâlpi de stejar sculptați, cu toate anexele;

5. s-a fixat centrul cultural, sanitar, administrativ, economic și industrial al satului;

6. s-au îndreptat străzile, pietruindu-le.

● Pe 19 mai 1938 au început lucrările, care au durat până în octombrie 1939.

● În acest timp au fost construite 28 locuințe cu toate anexele pe amplasamente noi, cinci locuințe pe amplasamente vechi și două locuințe care au fost dărâmate pentru a se îndrepta străzile.

● S-au mai construit: căminul cultural cu două etaje, primăria, jandarmeria, școala, cu câte un etaj și poșta, dispensarul veterinar, biserica, clădirile de la Punctul Agricol, stadionul, uzina electrică, cu instalațiile respective în fiecare casă din sat, castelul de apă, cu canalizările de aducere a apei și a canalului de scurgere numai pentru locuințele și construcțiile executate de Fundație.

Costul tuturor lucrărilor a fost de 33.598.137 lei, care cuprinde costul materialelor și a muncii calificate. Restul s-a făcut prin muncă voluntară. Unele lucrări de finisare la Căminul cultural și la biserică au fost făcute ulterior.

Fundația a propus să se dea numele satului de Carol al II-lea. Dioștenii au refuzat.⁹

Pentru modernizarea satului Dioști s-au propus și au fost realizate o serie de transformări arhitectonice în gospodăriile particulare.

S-a menționat că "în ansamblu, elementele componente ale satului, gospodăriei sau instituției publice vor trebui supuse aceluiași plan de reconstrucție, după un sistem unitar. În acest scop, vor trebui să se aducă modificări și gospodăriilor particulare și anume:

1. refacerea totală a gospodăriilor mistuite de incendiu, în gospodării - model de tipul I, II și III.

2. înlocuirea bordeielor (total 15) și celor mai sărăcicioase dintre gospodării, cu gospodării - model din aceleași tipuri. Satul însuși cere aceste "mici rectificări și corecturi, mutarea câtorva căsuțe, scoaterea bordeielor". (vezi fig. I, care reprezintă casa veche și fig.

II, care reprezintă casa nouă, în Anexă).

3. Corectări arhitectonice și de amplasament, orientare etc. la toate celelalte gospodării - case și construcții anexe. Dărâmarea și recludirea acelor case, în urma schimbărilor de teren, vor rămâne cu desăvârșire nepotrivit situate.

4. Introducerea elementelor de arhitectură românească oltenească.

5. Construirea fântânilor noi și acoperirea lor ca și a tuturor celor existente; acoperișuri din lemn cu bănci și troițe, cu ornamentații în motive sculpturale locale.

6. Construirea îngrădirilor, grilajelor, gardurilor etc.

Satul-model este caracterizat în primul rând prin instituțiile și edificiile menite să servească toate nevoile de viață în obște ale sătenilor. Ca arhitectură, ele vor trebui să satisfacă în chip cu totul ideal, pe deoparte, scopul practic al existenței lor în viața satului și să înlesnească cea mai rațională și mai sistematică dezvoltare de activitate socială în aceste instituții, iar, pe de altă parte, să dea o înfățișare impunătoare și monumentală acestui sat. Grupate după cele mai elementare nevoi vitale ale satului și după esența acestor nevoi, toate edificiile publice vor constitui patru centre distincte, tot atât de importante și necesare în viața întregă și complexă a satului, servind doar numai în ansamblu nevoilor acestei vieți.¹⁰⁾

5. Caracterizarea generală a locuințelor actuale din Dioști

Pentru descrierea caracteristicilor generale ale locuințelor din comuna Dioști au fost utilizați următorii indicatori: 1. sistemul de proprietate, 2. numărul de camere/locuință, 3. numărul de orientări/locuință, 4. modul de rezolvare a circulației în locuință, 5. caracteristici generale ale locuinței, 6. aprecierea mărimii locuințelor model, 7. aprecierea estetică a locuințelor model, 8. opinia despre posibilitatea alegerii proiectelor de locuințe rurale, 9. aprecierea situației generale din Dioști sub aspectul construcției de locuințe.

În comuna Dioști aproape toate locuințele sunt proprietate personală (peste 99%, diferența de 1% fiind reprezentată de alte sisteme de proprietate, proprietatea cooperatistă, proprietatea unor instituții ale statului etc). Deși proprietatea particulară asupra locuințelor este majoritară, Acest tip prezintă

diferențieri interioare, legate de statutul proprietarului în cadrul familiei: a) proprietatea bunicilor, b) proprietatea socrilor, c) proprietatea persoanelor de vârstă a doua, d) proprietatea tinerilor.

Un rol esențial în sistemul de proprietate particulară asupra locuințelor este deținut de vârstă persoanelor. Astfel cele mai multe locuințe sunt în proprietatea persoanelor de vârstă a treia, apoi urmează vârstă a doua și, în puține situații, tinerii.

Procentul este influențat și de faptul că o bună parte din populația comunei este în vârstă, însă cu toate acestea - așa cum a rezultat din studiile realizate și în alte localități rurale, la acest indicator (proprietatea asupra locuinței) populația are un mare grad de conservatorism. Așa cum vom observa în material, proprietatea asupra locuinței este transmisă descendenților în condiții precise, cu responsabilități clare din partea acestora față de ascendenți.

Valorile indicatorului număr de camere pe locuință arată astfel (în %):

1. două camere-4,0;
2. trei camere-37,1;
3. patru camere-36,4;
4. cinci camere-13,9;
5. șase camere-5,3;
6. șapte camere-3,3.

Conform procentelor obținute pe baza investigației de teren rezultă că majoritatea locuințelor (circa 87%) sunt alcătuite din 3, 4 și 5 camere. Faptul că în Dioști nu a fost înregistrată nici o locuință alcătuită dintr-o singură cameră arată unul din efectele pozitive pe care l-a avut constituirea satului model.

Al doilea efect pozitiv al planului pentru satul model este reprezentat de faptul că în Dioști media numărului de camere pe locuință este mai mare decât valoarea acestei medii în alte localități rurale studiate de CURS în ultimii ani.

În aprecierea funcționalității locuinței numărul de orientări are un rol important în contextul de ansamblu al gospodăriei și al adaptării acesteia la mediu. Menționăm în acest sens că 34% din locuințe au orientare simplă și 66% au orientare dublă. Valorile acestui indicator nu diferă semnificativ față de valorile înregistrate în alte comune, fapt care arată că arhitecții au luat în considerare realitatea românească existentă pe spații întinse, atunci când au proiectat locuințele rurale pentru satul model.

Se impune a fi făcută mențiunea că pentru mediul rural românesc orientarea dublă

a locuințelor a avut și are un rol preponderent funcțional (argumentat atât de către specialiști cât și de către populația investigată, faptul că orientarea dublă a locuințelor oferă posibilitatea populației de a supraveghea mai ușor bunurile și animalele din propria curte).

Preocuparea pe care au avut-o arhitecții pentru sporirea funcționalității locuințelor rurale este dată și de faptul că aproximativ 2/3 din locuințele pe care le-au proiectat și au fost realizate au două intrări (o intrare principală din stradă și o intrare secundară din-

Tabelul nr.1. Dotări și prelungiri ale locuinței (în %)

Dotări și prelungiri ale locuinței	Dioști			
	Da	Nu	Sunt necesare	Dotare virtuală
bucătărie	89	11	9	98
bucătărie de vară	67	33	23	90
baie	17	83	62	79
WC în locuință	9	91	58	67
WC în curte	97	3	1	98
balcon	38	62	7	45
prispă	48	52	9	57
pod	99	1	1	100
pivniță	94	6	3	97

spre curtea interioară.)

Din comparația datelor obținute la nivelul localităților rurale studiate rezultă că cel mai ridicat procent al locuințelor cu două intrări s-a înregistrat la Dioști. Faptul că populația a menținut în funcțiune numărul de intrări în locuință arată că aceasta a apreciat pozitiv proiectele realizate de arhitecți.

Un indicator important al funcționalității locuințelor rurale este reprezentat de modul rezolvării circulației în locuințe, care arată astfel:

- a) camerele sunt legate direct între ele - 41,7%
- b) camerele sunt parțial decomandate - 22,5%
- c) camerele sunt decomandate - 35,8%

Procentul ridicat de circa 36% al locuințelor care au camere decomandate arată că arhitecții nu au avut ca preocupare principală rezolvarea acestei probleme după normele funcționalității, bazându-se foarte probabil atât pe situația generală existentă - din acest punct de vedere - în majoritatea satelor românești, pe experiența de locuire a populației locale și poate că nu în ultimul rând, pe considerente legate de cost (de ex. locuințele cu camere decomandate implică spații construite mai mari).

Nimeni nu mai contestă astăzi rolul important în modernizarea locuințelor, deținut

de dotarea și prelungirile acestora.

Cei 9 indicatori referitori la dotarea și prelungirile locuințelor arată conform datelor prezentate în tabelul nr.1.

Dotările și prelungirile locuinței rurale românești sunt alcătuite din două grupe importante și semnificative pentru modul de locuire al populației, reprezentate de tradițional și modern.

Grupa dotărilor și prelungirilor tradiționale include: bucătăria, WC în curte, podul și pivnița, care sunt prezente în majoritatea gospodăriilor rurale studiate.

Grupa dotărilor și prelungirilor moderne este alcătuită din: baie, WC în locuință și balcon.

Prispa este prezentă la aproximativ jumătate din locuințe, aceasta având un rol multifuncțional: de contact social indirect cu lumea de pe stradă și strict funcțional pentru gospodărie.

Bucătăria de vară ca prelungire relativ nouă a locuinței se întâlnește la 2/3 din locuințe, astăzi existând aspirații mari din punct de vedere statistic în acest domeniu.

După nivelul importanței lor, dotările și prelungirile locuinței pot fi incluse - orientativ - în trei grupe principale:

- a) de maximă importanță: pod, WC în

curte, pivniță și bucătăria din locuință;

b) de importanță medie : bucătăria de vară și prispa;

c) de importanță redusă: baie, balcon, WC în locuință.

Tabelul nr.2 - Suprafața grădinii de lângă casă

Suprafața grădinii în mp	%
1 - 250	11.4
251 - 500	9.4
501 - 750	6.7
751 - 1000	23.5
1001 - 2500	29.5
2501 - 5000	16.8
5001 - 10000	2.7
TOTAL	100.0

Datele anchetei de teren arată că populația aspiră să aibă în proporție mai mare toate dotările și prelungirile existente la locuință (conform tabelului nr.1).

În general, cu cât dotările și prelungirile locuinței au valori mai mici, cu atât aspirațiile în sfera respectivă sunt mai mari.

Conform datelor prezentate în tabelul nr.1 populația din Dioști are disponibilități sporite pentru modernizare, care este însă necesar să fie sporite prin implicarea - în acest proces - a instituțiilor statului.

6. Despre grădina de lângă casă și administrarea averii

Prezența grădinii de lângă casă constituie o caracteristică a mediului rural românesc. Mărimea grădinii de lângă casă este determinată de o serie de factori (de exemplu: forma de relief, forma satului, gradul de concentrare a locuințelor etc.).

Indicatorul relevant în caracterizarea grădinii de lângă casă este reprezentat de suprafața acesteia, care arată conform datelor din tabelul nr.2

Conform datelor prezentate în tabelul nr.2 rezultă că aproximativ jumătate din persoanele investigate au lângă casă o grădină cu suprafața cuprinsă între 1000 și 10.000 mp. Faptul că în Dioști spre deosebire de alte localități rurale studiate, loturile de lângă casă sunt mai mari, este foarte probabil să fie o consecință a măsurilor de sistematizare care au fost aplicate în urmă cu șase decenii.

Caracteristica localităților rurale din România este dată și de modul în care a evolu-

at și a fost aplicată legislația agrară.

Fărămițarea proprietății rurale este dată de faptul că fiecare proprietar de pământ a ținut și ține foarte mult la terenul lui, din diverse motive: economice, de familie etc. fiind mai puțin preocupat și interesat de aspectul funcțional al grupării proprii proprietăți agrare.

Terenurile pe care familiile din Dioști le dețin în proprietate provin - în majoritatea cazurilor - de la membrii grupului familial de vârstă a doua. Acest fapt, apreciem că se datorează următoarelor considerente:

a) atât bărbații cât și femeile din gospodăriile în care s-au realizat investigații, sunt singurii moștenitori rămași în familia de origine, fapt care-i determină pe mulți să se considere de acum proprietari de drept ai averii:

b) transcrierea averii pe numele copiilor (în principal pe persoane de vârstă a doua) s-a realizat în Dioști într-un procent de circa 55%.

Există două motive principale de natură socială conform cărora se face transcrierea averii pe numele copiilor:

a) pentru întreținerea persoanelor în vârstă, adică a proprietarilor de fapt și de drept a averii (în circa 65% din cazuri);

b) pentru continuarea numelui gospodăriei (circa 22%).

Principalul moștenitor în cadrul familiilor din Dioști este copilul cel mic (în 71% din cazuri), urmat la diferență semnificativă de copilul cel mare (cu 18% din cazuri) și alte situații cu circa 11%.

Marea majoritate a părinților sunt tratați bine de către proprii lor copii (circa 94%), în timp ce aproximativ 6% spun că respectul copiilor nu este cel cuvenit.

După ce părinții au procedat la predarea averii către copii, aceștia din urmă își respectă bine proprii părinți în proporție de 84% și rău în procent de 13% (așadar o persoană din 8 care a recurs la predarea averii are diferende cu proprii urmași).

Persoanele investigate au menționat că în 5 familii au avut loc omucideri ale părinților de către proprii lor copii. Cele 5 cazuri de omucidere petrecute din 1990 până în 1998 au avut ca mobil principal, probleme legate de avere.

În comuna Dioști numai în aproximativ 10% din familii au avut loc procese de moștenire. Circa 52% din persoane au apreciat că procesele de moștenire sunt costisitoare

în timp ce 48% nu apreciază aceste procese ca fiind scumpe.

Cele 10 procese de moștenire dintre anii 1986-1995 se distribuie câte unul în fiecare an, cu excepția anului 1980, când nu a

Tabelul nr. 3 - Modul de împărțire a averii

Modul de împărțire a averii	%
tot pământul revine copilului care rămâne în casă	10.4
majoritatea pământului revine copilului care rămâne în casă	40.3
tot pământul revine copilului care rămâne în casă iar ceilalți primesc în compensație animale, bani, îmbrăcăminte, mobilă, autoturisme etc.	7.6
majoritatea pământului revine copilului care rămâne în casă iar ceilalți primesc în compensație, animale, bani, îmbrăcăminte, mobilă, autoturisme etc.	17.4
alte situații	24.3
TOTAL	100.0

avut loc nici unul, și a anului 1990, când s-au înregistrat două.

Din compararea datelor referitoare la numărul proceselor de moștenire și la anul terminării lor, rezultă că acestea s-au încheiat în circa un an de zile.

Dintre cele 10 procese de moștenire 4 s-au terminat în favoarea părinților și 6 în favoarea copiilor, fapt care arată un relativ echilibru în planul părților vinovate de declanșarea procesului.

Față de celelalte localități rurale studiate, în Dioști s-a înregistrat un număr mai mic de procese în intervalul 1990-1997/1998. În Dioști procentul proceselor terminate în favoarea copiilor este mai mic decât în celelalte localități.

În comparație, menționăm că la Fundu Moldovei au avut loc 50 procese de moștenire, iar la Șanț 47. Aceste procese au început în anii 1990-1991 și s-au încheiat după aproximativ 7-8 ani.

În comuna Dioști, în general, averea se împarte între membri familiei după cum se observă în tabelul nr.3

În comuna Dioști majoritatea pământului îi revine copilului care rămâne în casă pentru a avea grijă de părinți și bunici, precum și pentru a duce mai departe numele familiei. Tot pământul revine copilului care rămâne în

casă în proporție de circa 18%, și în 58% din cazuri revine în majoritate acestuia. Așadar circa 76% au menționat clar modul de distribuire și împărțire a averii între copiii unei familii în timp ce 24% au menționat alte situații (ex. împărțiri relativ egale de avere, compensații în bunuri și lucruri de folosință îndelungată etc.).

Ca și în cazul celorlalte sate studiate, se constată că există o tendință puternică de conservare a proprietății funciare prin păstrarea pământului în gospodărie. Copii care pleacă din casa părintească prin căsătorie primesc bunuri mobile în majoritatea cazurilor și în puține cazuri primesc și loturi mici de pământ.

În majoritatea cazurilor (circa 88%) copiii care moștenesc averea se înțeleg între ei.

Această situație este foarte asemănătoare și pentru celelalte localități rurale studiate, arătând că acțiunea de împărțire a averii are loc, în mare parte din cazuri, prin participarea copiilor și cu acordul lor.

La Dioști în ultimii 10 ani au fost dezmoșteniți 10 (6,6%) copii de către proprii lor părinți, fapt care arată că acest contract juridic și înțelegere inițială între generații prezintă foarte probabil atât o serie de vicii, ducând evident și la o serie de neînțelegeri între indivizi.

Conform opiniei populației investigate la Dioști au avut loc vânzări de case după 1990, în proporție relativ mare, fapt cunoscut de aproape toți oamenii din sat. Această situație este valabilă și în cazul vânzărilor de terenuri, deși, până spre mijlocul anului 1998, n-a existat o reglementare legală în domeniul funciar.

O problemă importantă astăzi pentru mediul rural românesc o constituie aprecierea valorii averii imobile (pământuri și case). Din acest punct de vedere la Dioști numai 58% din persoane consideră că valoarea bunurilor imobile este bine apreciată, în timp ce aproximativ 1/4 sunt de părere că aprecierea este slabă, iar circa 18% nu cunosc problema.

7. Despre familie și căsătorie

Conform informațiilor bibliografice "Idealul tatălui și al mamei din Dioști era să trăiască să vadă copiii la "casele lor", căsătoriți și să aibă casa lor, adică "rostul lor". De aceea trebuia să se facă atâtea case câți băieți erau, mai puțin una, deoarece pe cel mai mic îl opreau cu ei în casă, să aibă grije de bătrânețele lor. Tot acestui copil îi dădeau și "partea sufletului", adică averea pe care o opreau bătrânii pentru ei, după ce își căsăto-

reau copii.

Concubinaje nu erau în comună.

Viața familială era destul de rigidă. Toți ascultau de tată. Fetele erau însoțite de părinți sau frați mai mari la hore, baluri sau plimbări. Când trecea un bărbat pe stradă, femeile nu-i "tăiau calea", adică îl lăseau pe el să treacă și apoi treceau și ele, indiferent de vârsta lor. Când trecea pe stradă învățătorul sau popa, lumea se scula în picioare.

Destreza fetelor se dădea altădată în bani și "joale". Mai târziu se dădea și pământ, dar mai puțin¹⁰

Pentru studiul de față a fost urmărită situația primirii a 8 categorii de bunuri către băieții și fete, cu ocazia căsătoriei lor și a plecării din casa părintească.

În toate localitățile studiate, la căsătorie băieții primesc mai multe bunuri consemnate în: pământ, animale, bani, aparatură electronică, autoturisme; în timp ce fetele primesc, în general, mai mult decât băieții următoarele bunuri: îmbrăcăminte, obiecte de uz îndelungat și mobilă

Din analiza comparativă realizată se constată că bunurile primite de tineri de la propria lor familie la căsătorie au valori mai mari pentru: pământ, animale și mobilă.

În localitățile studiate cele mai mici procente pentru înzestrarea tinerilor la căsătorie sunt deținute de autoturisme și de aparatură electronică.

Conform analizei datelor obținute din anchetele de teren în toate localitățile studiate rezultă că și în prezent se păstrează în mare măsură înzestrarea tinerilor din rural cu bunuri specifice satului: pământ, animale și mobilă.

Faptul că autoturismele și bunurile electronice apărute în ultimele decenii în mediul rural dețin ponderi reduse în dotarea tinerilor arată că pe de o parte avem de-a face cu un cost ridicat în raport cu puterea de cumpărare a populației, iar pe de altă parte, bunurile respective nu sunt specifice pentru înzestrarea practică în rural.

Informațiile despre familie și căsătorie scot în evidență unele aspecte legate de vârsta la care se logodesc și apoi se căsătoresc fetele și băieții, relațiile dintre membrii familiei și dintre rude, motivația căsătoriei, însușirile căutate la o mireasă, diferențele de vârstă acceptate între miri, comportamentul soților în familie, practici legate de naștere, nuntă, divorț, doliu etc.

Prima și cea mai importantă constatare este aceea că, obiceiul logodnei se păstrează, chiar dacă nu mai are aceleași semnificații ca odinioară.

Marea majoritate a fetelor (88%) se logodesc între 18 - 20 ani, cele mai multe (65%) făcând-o la 18-19 ani. Pe de altă parte, băieții se logodesc, în general, între 20 și 25 de ani (86%), majoritatea dintre aceștia (59%) logodindu-se la 20-22 de ani.

Din datele cercetării de teren, reiese că, în general, există o diferență de circa 3 ani între vârsta la care începe să se logodească fetele (15 ani) și vârsta la care încep acest obicei băieții (18 ani)

În ceea ce privește durata logodnei aproape jumătate dintre cei intervievați (49%) declară că aceasta ține între una și trei luni, 24% spun că logodna durează 6 luni și 18% apreciază durata acesteia la un an.

Se poate observa că, în general, logodna nu se prelungește peste un an, după care urmează în mod firesc căsătoria și nunta.

În privința obiceiurilor de la logodnă se constată că, în mare parte, obiceiurile vechi au dispărut, în mare parte nu se mai practică, nu se mai păstrează în forma de altădată, nu mai sunt niște obiceiuri specifice legate de acest eveniment, dovadă fiind și faptul că 42% dintre respondenți n-au știut să numească obiceiurile specifice logodnei.

8. Memoria colectivă și poziția față de lucrările de construcție realizate la Dioști după incendiul din 1938

Marea majoritate a populației investigate (aproximativ 80 %) a menționat că nu știe anul în care a avut loc incendiul în satul Dioști, fapt care se poate datora mai multor cauze:

a) în plan social unele evenimente neplăcute pot fi uitate mai repede;

b) o dată cu schimbarea generațiilor, din memoria socială se șterg o serie de evenimente colective;

c) despre un eveniment dureros pentru comunitatea locală, chiar dacă este cunoscut, populația devine mai puțin dispusă să vorbească;

d) istoria localității Dioști este mai puțin cunoscută de către persoanele care au venit aici (din diverse motive: prin căsătorie, pentru lucru, prin cumpărarea de pământ etc.) din alte localități (din alte sate).

Aproape întreaga populație (apro-

ximativ 97%) a satului Dioști apreciază ca pozitivă construcția de locuințe care a avut loc în urmă cu circa 60 de ani. Aprecierea pozitivă a locuințelor sub aspect estetic, funcțional și al mărimii lor, realizate prin intervenția statului și cu ajutorul populației locale, își are originea în faptul că acestea erau și sunt mai apropiate de trebuințele reale ale oamenilor.

Toți cetățenii comunei apreciază ca pozitive lucrările (de exemplu: fântâni de mare adâncime, canalizarea străzilor, drumuri comunale, școală, cămin cultural, casa rurală, locuințe model etc.), care au fost făcute la Dioști în beneficiul propriei colectivități, ceea ce arată atât gradul sporit de funcționalitate a lor, cât și faptul că acestea satisfac o serie din nevoile concrete ale populației.

Se impune a fi menționat faptul că în decursul timpului casele model realizate la Dioști, precum și în alte sate din România, au constituit exemple pentru populația care și-a construit locuințe și anexe gospodărești pe cont propriu.

Situațiile întâlnite cu ocazia cercetărilor de teren în satele românești arată că populația rurală are o anumită înclinație spre imitație. Acest fapt vine să susțină, într-o oarecare măsură, afirmația conform căreia, lucrările în domeniul construcțiilor de orice natură ar fi ele în satele românești trebuie să fie elaborate de către profesioniști (ex. arhitecți, ingineri, agronomi etc.), atât pentru a fi în acord cu cerințele unei legislații moderne în domeniu, cât și pentru a constitui exemple - pe timp îndelungat - pentru lumea rurală.

Apreciem că schimbarea de durată a satelor românești se poate întreprinde în principal prin intermediul modernizării infrastructurii și structurii generale, în care este necesară implicarea tuturor unităților administrative responsabile, a specialiștilor și nu în ultimul rând a populației rurale - care așa cum s-a demonstrat la reconstrucția satului Dioști, are un rol important în acest demers.

Bibliografie:

1. Apud. Paul Petrescu. *Tentația confluențelor*, Editura Eminescu, București, 1985, p.130.
2. O descriere pertinentă a satului românesc la sfârșitul secolului al XIX-lea a fost făcută de Gheorghe Crăiniceanu în lucrarea *Igiena țaranului român. Locuința, încălzimintea și îmbrăcămintea. Alimentația*

în diferite regiuni ale țării și în diferite timpuri ale anului, București, 1895.

S.Cegăneanu, *Asupra locuinței țărănești*, 1919.

3. Mihai Bălăianu, *Dioștii, pagini de istorie*, Editura A.P.P., București, 1998.

4. *Monografia județului Romanați. Contribuțiuni cu o hartă a județului și 138 de clișee în text*, lucrare întocmită în colaborare de Ștefan N. Ricman, medic căpitan Dr. Fr. Iosif, Vasile Enescu și Ad-tor Căpitan Paul Constant, Institutul de Arte Grafice, "Ramuri", Craiova, 1928.

5. În lucrarea *Dioștii*, pagini de istorie, Mihai Bălăianu prezintă câteva variante în legătură cu istoricul satului Dioști. "Legenda spune că în vechime, cu mult înainte de Mihai Viteazul, ar fi poposit două oști aici și ar fi dat naștere satului: două oști = Dioști (explicația nu pare deloc verosimilă n.a.).

După altă versiune Dioști ar însemna în ungurește satul nucilor. Această explicație are în favoarea ei faptul că în partea de N-V a satului, pe dealul zis al "Nucilor", s-au găsit diferite obiecte în pământ, care ar indica faptul că pe vremuri satul a fost așezat acolo. Spun bătrânii că acum 60-70 de ani încă erau foarte mulți nuci răsfirați pe acest deal, un alt indiciu că acolo a fost așezat satul odinioară".

6. Cf. Mihai Bălăianu, op.cit.

7. Gh. Focșa menționează că "locul destinat pentru realizarea concepției unui sat model - Dioști - Romanați - a fost indicat de o întâmplare. Focul a izbucnit dintr-o joacă neglijată de copii la 1 Aprilie 1938, iar prăpădul și durerea au fost zguduitoare", vezi Gh. Focșa, *Satul model Dioști*, București, 1941, Fundația culturală "Regele Mihai I", "Școala Poporului".

8. C. Pătru, *Locuințele din satul de Moșneni: Dioști-Romanați*, în *Sociologie Românească*, aprilie-iunie, 1938.

9. Cf. Mihai Bălăianu, op.cit.

10. A. Centrul Cultural cu 4 edificii:

a) biserici;

b) grup de școli: 1. grădina de copii, 2. școala primară; 3. curs complementar și școala superioară țărănească; 4. biblioteca școlară - ateliere etc.

c) căminul cultural cu 6 dotări: 1. sală de adunări și serbări; 2. bibliotecă publică cu secțiuni pentru săteni și intelectuali; 3. librărie; 4. ateliere: lemnărie, fierărie, frânghii, împletituri etc.; 5. secțiunea gospodinelor: menaj, atelier; 6. pavilion de

joc.

d) muzeu: 1. secțiunea civilizației țărănești locale (un bordei, o casă veche cu tot inventarul etc.); 2. secțiunea mediului înconjurător: pământ, vegetale, animale etc.

B. Centrul sanitar și de educație fizică:

1. dispensar uman, farmacie, baie publică;
2. dispensar veterinar, grajd comunal, măcelărie; 3. teren de sport, tir, etc.

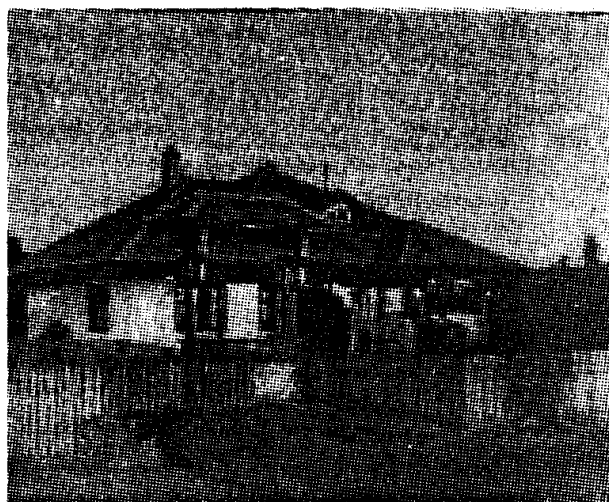
C. Centrul administrativ:

1. primăria (cu sală de consiliu), notariat,

percepție; 2. poștă, telefon; 3. post de jandarmi; 4. pompă de incendiu.

D. Centrul economic și industrial:

1. bancă populară; 2. cooperativă, magazin, depozit de mărfuri etc.; 3. depozite: - unelte agricole; cereale (silozuri); semințe selecționate; 4. moară, fierăstrău, ateliere (fierărie, lemnărie, cizmărie, croitore etc.); 5. uzină electrică.

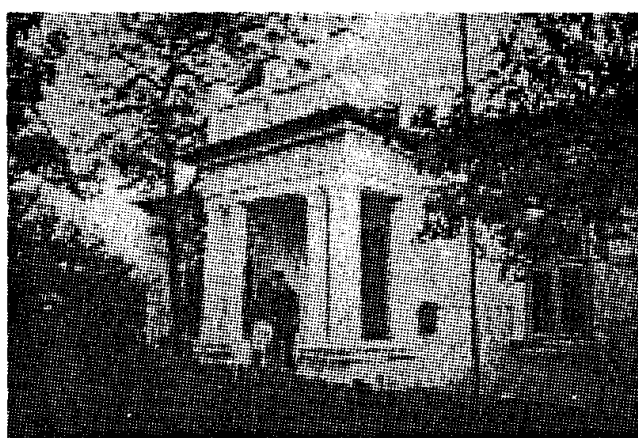
Locuință din Dioști, în 1940

**Bordei din Radomir,
construit la sfârșitul sec. al XIX-lea**

**Căminul cultural,
vedere parțială (1940)**

**Casa lui Mitică Ciocănescu,
construită în 1905 de Gheorghe Ciocănescu**

Școala primară nouă (1940)

Primăria din Dioști (1940)

După Mihai Bălăianu, "Dioștii, pagini de istorie"
Procesare imagini: Daniel Chindea

Figura 1

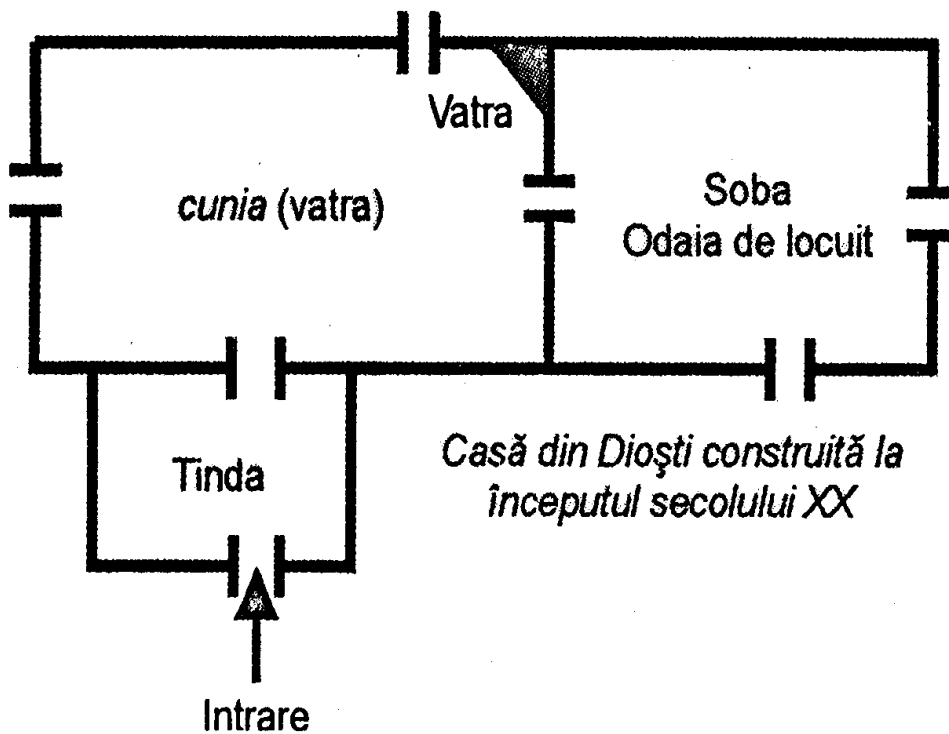
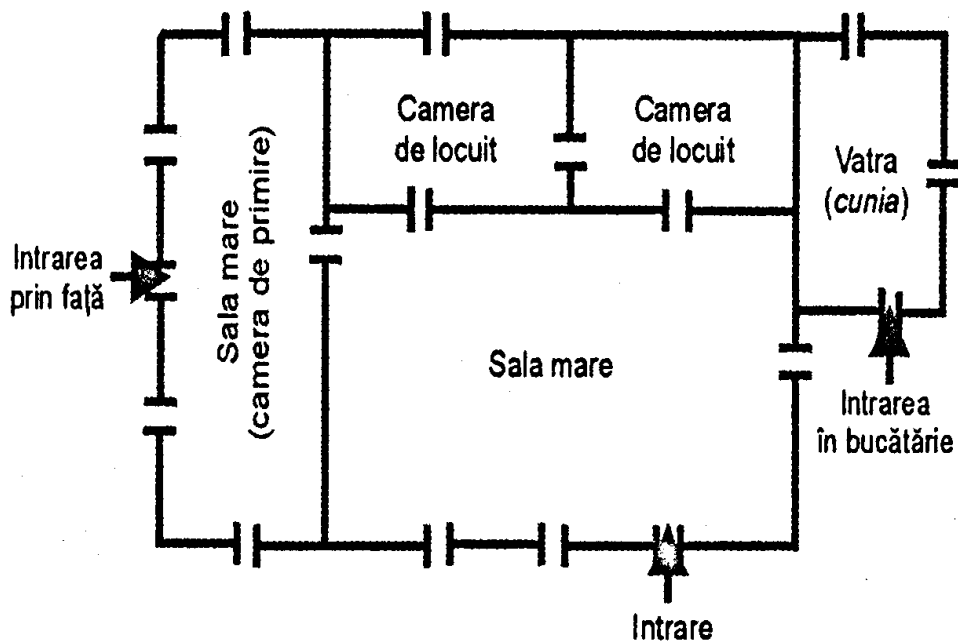

Figura 2

Casă din Dioști construită în 1940

După C. Pătru, "Locuințele din satul Moșneni: Dioști-Romanați", în *Sociologie Românească*, aprilie-iunie 1938

Procesare imagini: Daniel Chindea